

УДК 340.13

Онищук Ігор Ігорович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Івано-Франківського університету права
імені Короля Данила Галицького

ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ – ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

З'ясовано сутність правового моніторингу та його роль в забезпеченні ефективності правової системи. Наведено умови належної реалізації потенціалу правового моніторингу.

Ключові слова: правовий моніторинг, правова система, моніторингова оцінка, критерії оцінки законодавства, система правосуддя.

Постановка проблеми. Стратегія розвитку України в умовах удосконалення всієї системи державного будівництва та управління, забезпечення національної безпеки вимагає налагодження роботи в сфері впорядкування правової системи, практики застосування законодавства. Тільки на цій основі можуть успішно розвиватися правова держава, проходити адміністративна реформа, здійснюватися перетворення в управлінні різними формами власності. Без впорядкування правової системи не можна забезпечити підвищення ефективності публічного та приватного управління, правової культури всіх структур суспільства, правосвідомості законодавців та всіх громадян України.

В сучасних спробах контролювати й оцінювати законність та справедливість існує значна фрагментація. Тому й необхідні інноваційні підходи, щоб усунути законодавчі прогалини та наблизити Україну до європейських стандартів поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства закону й прав людини. Концептуальна ясність правового моніторингу посилюватиметься впровадженням фундаментальних конституційних цінностей і принципів (свобода, рівність, ефективна система правосуддя, доступ до правосуддя та ін.) у правову й політичну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії та практики правового моніторингу досліджують більшою мірою зарубіжні вчені, зокрема Ю. Арзамасов, І. Бачило, Д. Горохов, І. Жужгов, С. Миронова, Ю. Тіхоміров, Д. Шнайдер А. Щеглова. До когорти українських учених-дослідників правового моніторингу можна віднести Ю. Градову, О. Зайчука, В. Косович, О. Копиленка та ін.

Досі в українській теорії права не створено належної доктринальної бази правового моніторингу, що є одним з негативних факторів на шляху до вдосконалення правової системи.

Постановка завдання. Доктринальна невизначеність правового моніторингу диктує мету та завдання, які полягають в з'ясуванні сутності правового моніторингу як елемента правової системи суспільства та його ролі в забезпеченні ефективності правової системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. У юридичній науці склалися різні підходи до розуміння правової системи суспільства. В даний час багато дослідників правової системи вважають, що «широкий» підхід, при якому в повній мірі відображається вся правова організація суспільства в єдності та взаємодії всіх складових її компонентів, є кращим. Дотримуючись інтегративного підходу до поняття правової системи в методологічному плані і «широкого» підходу – при аналізі структури, можна сформулювати наступне її визначення: правова система – це обумовлений об'єктивними закономірностями розвитку суспільства цілісний комплекс взаємопов'язаних і взаємодіючих правових явищ, що забезпечує правовий вплив на суспільне життя [2, с. 11].

Таким чином, правова система є складним, багаторівневим утворенням, яке об'єднує нормативні, ідеологічні, організаційні та соціологічні аспекти правової дійсності. Однак викладене ніяк не принижує значення моніторингу законодавства і правозастосовної практики в якості елемента правової системи.

Діяльність суб'єктів права є засобом досягнення мети правової системи. До меж правового регулювання відносяться: юридичні властивості суб'єктів права, юридичні властивості правових засобів, предмет правового регулювання, потреби та інтереси особистості й суспільства, принципи правової системи, системи права, системи джерел права, правотворчості, особливості юридичної практики. При цьому під межами правового регулювання розуміють ті явища, які визначають соціальний простір, в якому може здійснюватися або здійснюється правовий вплив на учасників суспільних відносин [3, с. 374].

Взаємопов'язані та взаємообумовлені правова система й право не поглинають одне одного. Термін «правова система», що вживається у вузькому розумінні, може використовуватися у значенні «право», але тоді «право» є застосовним широко, оскільки у вузькому сенсі «право» поглинається терміном «правова система». По-друге, внутрішньодержавне право може бути визначене переважно через інструментальну (нормативну, регулятивну) підсистему правової системи. Таке розуміння викладено у ст. 2 Європейської конвенції про громадянство (1997 р.), де внутрішнє законодавство розкривається через основні джерела (форми) права. До нього віднесені «всі види положень національної правової системи, включаючи конституцію, закони, постанови, укази, прецедентне право, звичайні правила й практику, а також правила, які виходять з міжнародних договорів і мають обов'язкову силу» [5, с. 328].

Правовий моніторинг як елемент правової системи суспільства – це інструмент забезпечення ефективності нормативно-правових актів та практики їх застосування, що дозволяє побачити сучасний стан законодавства, дійсну картину його роботи, оцінити якість правового регулювання і з'ясувати причини гальмування досягнення поставлених правових цілей.

Правовий моніторинг необхідний для забезпечення верховенства закону, прав і свобод громадян, підвищення якості прийнятих політико-правових рішень і відкритості правотворчої діяльності, зниження рівня суперечливості законодавства, забезпечення стабільності правової політики, підвищення рівня правосвідомості та правової культури населення, впорядкування діяльності у сфері законотворчості, забезпечення єдиного правового простору держави, підвищення ефективності правозастосовної практики. Правовий моніторинг бере участь у реалізації практично всіх функцій правової системи: інтегративної, регулятивної, охоронної, комунікативної, правового стимулювання, забезпечення єдиного правового простору держави, міжнародного правового співробітництва [2, с. 11].

Правосуддя та верховенство закону є основними принципами існування ЄС, які впливають на політику ЄС та її інструменти. Яскравим прикладом важливості справедливості є розширення політики, яка ставить акцент на правовий моніторинг й оцінку рівня справедливості та верховенства закону в країнах-кандидатах. Політика ЄС заснована на існуванні загального розуміння справедливості та взаємної довіри, здатності кожної національної системи для досягнення і підтримки високих стандартів справедливості та верховенства закону.

Верховенство закону – багатогранне поняття, що складається з восьми граней: 1) відповідальність перед законом; 2) доступ до інформації; 3) незалежність судової влади; 4) ефективність судової системи; 5) повага до основних прав; 6) ефективне здійснення законів; 7) доступ до правосуддя; 8) відсутність корупції [8, с. 2].

Таким чином, правовий моніторинг є важливою умовою ефективного функціонування правової системи. Кожне суспільство живе за правилами, які саме ж і створює. Чинна велетенська нормативна система складається з безлічі соціальних норм. Серед них важливе місце належить праву. Об'єктивні потреби призводять до розростання нормативного масиву, розвиток і використання якого залежить від дій людей та інститутів. Внаслідок цього виникає чимало суперечностей між різними нормами, з одного боку, між нормами і реальною суспільною поведінкою – з іншого [6, с. 22].

Моніторинг правової системи являє собою систему оцінки, аналізу стану й динаміки законодавства та практики його застосування. Результати моніторингу використовуються з метою виявлення відповідності правової системи очікуваному соціальному результату. Це важливо як для всієї системи законодавства та його окремих напрямків, так і для розвитку підзаконної правозастосовної діяльності: отримання і використання експертних оцінок на основі результатів аналізу в процесі вироблення прогнозу розвитку законодавства, поліпшення результатів правозастосування в управлінні та юрисдикційних системах держави [1, с. 14].

Моніторинг права розглядається як система постійного відстеження всього життєвого циклу нормативно-правового акта, законодавства, правової системи. Об'єктами моніторингу можуть бути як окремі закони та інші акти, так і функціонування гілок влади в аспекті права. У підсумку можна отримувати необхідну інформацію для комплексного аналізу стану системи законодавства й вироблення пропозицій щодо його вдосконалення [6, с. 22].

Метою моніторингу є покращення відповідності правової системи до законодавства, застосування міжнародних і регіональних стандартів, а також верховенство закону. Так, для Організації Об'єднаних Націй, універсально застосовні стандарти, прийняті під її егідою повинні служити нормативною основою для діяльності з підтримки справедливості та верховенство закону. Фундаментальні принципи включають: недискримінацію; рівне ставлення; доступ до правосуддя; справедливе поводження з жертвами; доступ до судового захисту та/або відшкодування й лікування відповідно до внутрішнього законодавства; справедливість судового розгляду; безкарність за злочини за міжнародним правом; незалежність та неупередженість правосуддя [9, с. 5].

Обговорення проблем моніторингу впродовж останніх років та облік висловлених думок професійно зацікавленої громадськості дозволяє зосередити увагу на найбільш важливих умовах його організації та проведення. Перш за все слід врахувати вже накопичений досвід обліку нормативно-правових актів у різних відомствах та органах державної влади, а також в корпораціях, що спеціалізуються на створенні та експлуатації правової інформації. Особливістю цієї попередньої роботи в органах державної влади є її

дискретність та орієнтація на суто відомчі завдання. Природно, що кожен суб'єкт, який здійснює таку роботу, не орієнтований на який-небудь стандартний набір показників. Це пояснює неповноту, фрагментарність попередніх кроків з реалізації повноцінного моніторингу. Українські інформаційно-пошукові та довідкові системи також не мають глобальної мети здійснення моніторингу, хоча відстежують зміни в чинному законодавстві, фіксують скасування, зміни законів.

Ю. Тіхоміров виділив такі параметри аналізу законодавства, як:

- 1) дотримання конституційно встановлених предметів відання;
- 2) повнота, законність і ефективність нормативно-правових актів за колом функціональної діяльності органів та їх підсистем і зіставлення результатів роботи судових органів з їх юрисдикційними повноваженнями;
- 3) адекватність правової системи та основних напрямків сучасної структури економічної діяльності [6, с. 22].

Конкретизуючи сказане, слід чітко визначити завдання моніторингу на стадії правотворчості, включаючи підготовку законів. Тут і аналіз динаміки сфер, обсягу та методів правового регулювання, критерії встановлення предмета регулювання, концептуальні та техніко-юридичні вимоги до законопроекту та інші. Корисно складати досє законів у процесі їх розробки та передавати як естафету для наступних обговорень.

Особливу увагу слід приділити моніторингу на стадії реалізації права (законів та інших нормативно-правових актів). На жаль, до цього дня державні службовці, депутати та громадяни звертаються до закону лише тоді, коли потрібно отримати пільгу, або у випадках очевидних порушень законності. Тому найважливішим завданням кожної структури (державної, господарської та ін.) є забезпечення дії закону та інших нормативно-правових актів.

Питання правового моніторингу як на теоретичному, так і на практичному рівнях розробляється фахівцями Інституту законодавства Верховної Ради України, серед основних завдань якого, відповідно до 2.5. Розпорядження Голови Верховної Ради України № 770 від 4 серпня 2003 р. «Про затвердження Положення про Інститут законодавства Верховної Ради України та його структури», є організація моніторингу ефективності чинного законодавства України та прогнозування наслідків його застосування [4].

Розроблені Інститутом законодавства та порівняльного правознавства методичні рекомендації з реалізації законів містять конкретні механізми правового моніторингу: 1) організаційні; 2) юридичні; 3) матеріально-фінансові; 4) соціально-психологічні; 5) способи оцінки ефективності норм права.

Погоджуємось з Л. Мадером в тому, що в результаті моніторингової оцінки досліджується вплив законодавства. Вплив законодавства має різні аспекти, які можуть бути розглянуті з різних точок зору й оцінені у відповідності з різними критеріями. До найбільш часто згадуваних критеріїв оцінки належать: 1) дієвість; 2) ефективність; 3) доцільність [7].

Під критерієм дієвості розуміють ступінь відповідності результатів спостереження та поведінки цільової групи населення (індивідууми, підприємства, посадові особи, які відповідають за застосування законодавства), нормативною моделлю (відносинами і нормами поведінки).

Під критерієм ефективності розуміють ступінь досягнення законом поставленої мети. Цей критерій особливо цікавий з політичної точки зору, адже показує, наскільки важливо ясно визначити мету або цілі законодавчого рішення. Якщо політична влада,

законодавці, відмовляються від визначення цілей, то неможливо оцінити ефективність законодавства. Це зовсім не означає, що цілі повинні бути явно прописані безпосередньо в нормативно-правовому акті. Вони можуть бути відображені в супровідній доповіді або сформульовані в ході парламентських дебатів. Без таких політично «санкціонованих» визначень цілей оцінювачі змушені самі визначати, що вважати метою закону.

Дієвість – це умова, але не обов'язкова гарантія ефективності законодавства: ефект досягається тільки тоді, коли причинно-наслідкові зв'язки, приховані в основі вибору інструменту законодавцем, точні. З іншого боку, простий факт здійснення цілей окремого законодавчого акту не доводить ефективності цього акта. Реалізація цілей може виявитися результатом дії інших факторів.

Під критерієм доцільності розуміють співвідношення між «витратами» і «вигодами» від законодавчих дій. Слова «витрати» і «вигоди» використовуються в цьому контексті в дуже широкому сенсі. Перше включає не тільки прямі фінансові наслідки дотримання застосовуваних норм права. До уваги приймаються також невлімові елементи, такі як психологічні чи емоційні незручності та всі негативні впливи як результат законодавчого акту. Друге відноситься головним чином до цілей окремих законодавчих дій: всі впливи сумісні з цими цілями або сприяють їх подальшій реалізації, можуть розглядатися як вигоди. Таким чином, оцінка доцільності законодавства означає розгляд, з одного боку, витрат на його застосування і, з іншого – ступінь досягнення поставлених цілей, роблячи можливим вибір між різними заходами або оцінки пропорційності різних заходів. Оцінка вигод і витрат виконується перш за все з точки зору законодавця, але, звичайно, може приймати до уваги й інші погляди, особливо думка «цільової» групи населення, на яку спрямована норма права. У цьому сенсі можна також розрізняти внутрішні та зовнішні витрати й вигоди.

Критерії дієвості, ефективності і доцільності висувають на перший план деякі аспекти впливу законодавства. Підкреслюються аспекти, які є особливо важливими у процесі законотворення та не вичерпують всіх складних причинно-наслідкових відносин, що існують в соціальній дійсності й розглядають не всі актуальні впливи або наслідки окремих законодавчих дій [7].

Наведемо практичний приклад. У багатьох країнах водії та пасажирів автомобілів зобов'язані використовувати ремені безпеки. Ціль даного зобов'язання – зменшити травми у разі автокатастрофи. Дієвість цієї норми, як видається, значно варіюється. В деяких країнах або областях значна частина водіїв використовує ремені безпеки та робить це, принаймні частково, через існування правового зобов'язання (дієвість). Є дані, які підтверджують, що використання ременя безпеки сприяє скороченню травматизму (ефективність). Витрати на застосування цього запобіжного засобу (технічне обладнання на автомобілях, дії щодо застосування норми права з боку державної влади, а також, у більш широкому сенсі, фізичні та психологічні обмеження для водіїв і пасажирів) є пропорційними у порівнянні з користю цього заходу для зменшення травматизму (доцільність). Проте існують деякі свідчення того, що цей захід має і негативний ефект, що, в результаті, може мати більш скептичні висновки. Зокрема, видається, що використання ременів безпеки негативно впливає на ставлення та оцінку своїх можливостей водіями, що призводить до великої кількості автокатастроф і, особливо, до нанесення більш серйозних травм велосипедистам і пішоходам. Таким чином, оцінка повного впливу від застосування цього заходу має, вочевидь, допускати деякі нюанси

Моніторингова оцінка впливу законодавчих заходів означає, по-перше, розумні допущення та гіпотези щодо потенційних або реальних причинно-наслідкових зв'язків

між нормами права та спостережуваними поглядами й відносинами, поведінкою і ситуаціями. По-друге, оцінка впливу законодавчих заходів означає перевірку обґрунтованості цих припущень через використання всього відповідного досвіду, інформації та знань, доступних на даний момент, або тих, які можуть бути отримані з часом з додатком адекватних зусиль.

Одним з найбільш важливих питань є можливість практичного здійснення моніторингової оцінки. Які практичні інструменти, методи та методики можна використати для оцінки впливу законодавства? Відповіді на ці питання варіюються, залежно від специфіки кожного окремого випадку, специфічних критеріїв, яких слід прийняти до уваги, типу оцінки (перспективна або ретроспективна) і ступеня достовірності та надійності результатів. Перспективна оцінка впливу змін у фінансовому законодавстві щодо приватних вкладів не має на увазі використання тих же методів, які використовуються для ретроспективної оцінки дієвості нових стандартів безпеки в галузі будівництва або ефективності нових процедурних прав на користь інвалідів відповідно до принципу рівноправності. Моніторингова оцінка наукового або квазінаукового характеру вимагає незрівнянно більших інвестицій порівняно з інтуїтивною або імпресіоністською політичною оцінкою, яка здійснюється через систематичне використання практичних знань і досвіду, що надаються відповідальним адміністративним органом.

Кращі і найбільш надійні ретроспективні оцінки використовують різні якісні та кількісні методи та методики, широко використовувані в сфері соціальних наук: інтерв'ю, спостереження, аналіз тексту, синхронні та діахронічні статистичні порівняння між «цільовою» групою і групами, яких не зачіпають правові зміни.

Перспективна моніторингова оцінка спирається на практичні тести, демонстраційні програми, моделювання, експеримент, прогноз, системний аналіз, створення сценаріїв тощо. Для виконання як перспективної так і ретроспективної оцінки існує велика різноманітність складних інструментів, які можуть використовуватися як окремо, так і в комбінації («триангуляції») з метою отримання найбільш надійних і точних результатів.

Проте потрібно визнати, що, по-перше, навіть ці складні інструменти мають свої методологічні межі: вони рідко можуть дати абсолютно об'єктивне уявлення про причинно-наслідкові зв'язки, але безсумнівно відточують сприйнятливість законодавців до цього критичного аспекту законодавчої діяльності. Таким чином зменшується невизначеність і робиться внесок у поліпшення якості змісту законодавства. По-друге, існують практичні межі законодавчого процесу: застосування цих складних інструментів вимагає часу, грошей і кадрових ресурсів, які не завжди є в реальній ситуації.

Типологія впливу законодавства виділяє різні категорії, наприклад, навмисний і ненавмисний вплив, очікуваний і несподіваний вплив, позитивний (сприятливий) і негативний (несприятливий) вплив, прямий і непрямий вплив, явний і символічний вплив, випереджаючий і подальший вплив. Ці відмінності здатні підвищити сприйнятливість і розуміння законодавцями складності й багатовимірності причинно-наслідкових відносин у соціальній дійсності. Вони виконують в основному евристичну функцію.

Графічне подання причинно-наслідкових зв'язків між правовою нормою і спостережуваною соціальною дійсністю – шлях наочного зображення причинно-наслідкової гіпотези. Графічне подання допомагає критично розглянути й дослідити ці гіпотези. Звичайно, графічне моделювання неминуче редукує складність потенційних або реальних причинно-наслідкових зв'язків. Однак на практиці значно допомагає розкриттю деяких слабкостей і недоліків розроблених гіпотез або аналізу причинно-наслідкових зв'язків. Аналіз системи відповідних соціальних та інституційних діячів, цілей окремих

законів, а також областей або сфер діяльності, на які спрямований той чи інший закон, є відправною точкою для розробки такого графіка [7].

В останні десятиліття моніторингова оцінка стала досить важливим елементом у законодавчій практиці багатьох країн. В деякій мірі вона була інституціоналізована. У тому, що стосується інституціоналізації, ми можемо виділити процедурні та організаційні заходи. Процедурні заходи – це, наприклад, оціночні клаузули (зобов'язання здійснювати перспективну і (або) ретроспективну оцінку) або зобов'язання складати періодичні звіти. Організаційні заходи стосуються створення спеціальних органів або служб, відповідальних за моніторингову оцінку законодавства. Такі органи або служби можуть бути створені в рамках різних міністерств (децентралізоване рішення), в одному окремому міністерстві (централізоване рішення), в рамках парламентських служб або як автономні органи (наприклад моніторинговий офіс або суд). Вони можуть самостійно оцінювати вплив законодавства або уповноважувати зовнішніх фахівців [10].

Моніторинг правової системи також повинен бути спрямований на виявлення моделей та тенденцій в порушеннях міжнародних стандартів. На приклад, для оцінки відповідності національного законодавства міжнародним правам людини, необхідно проаналізувати й щоденну практику в судових справах. Право на справедливий судовий процес, доступ до лікування і справедливе правосуддя, незалежність судової системи та належного відправлення правосуддя лежать в основі справедливої й ефективної системи правосуддя. Моніторинг системи правосуддя може бути спрямований в першу чергу на процес кримінального правосуддя, особливо на початковій стадії.

Сфера цивільно-правового захисту також часто нерозривно пов'язана з простотою і справедливістю. Право власності та сімейних відносин, у тому числі з питань захисту дітей, може мати відношення до невирішеної постконфліктної ситуації та використання неформальних або альтернативних традиційних методів і практик для вирішення інших кримінальних та цивільно-правових спорів, які можуть виникати.

Метою контролю правової системи є забезпечення аналізу інститутів і системи в цілому. Моніторинг – це інструмент, а не кінець. Його значення відображається в цілісності та узгодженості інформації, точності і глибині аналізу, актуальності та практичності рекомендацій. Рекомендації повинні детально подавати інформацію про те яким чином проблеми, що стоять перед системою правосуддя можуть бути ефективно вирішені, наприклад, шляхом правових і політичних реформ, створення і розвитку інституцій, включаючи механізми звітності, надання засобів, навчання, адміністративну та матеріально-технічну підтримку, ресурс розподілу [9, с. 2].

Інституціоналізація правового моніторингу надасть деякі переваги: 1) сприятиме врахуванню методологічних аспектів і вимог вже на стадії підготовки закону; 2) гарантуватиме доступність необхідних фінансових і кадрових ресурсів; 3) забезпечить оптимальну синхронізацію моніторингової оцінки з процесом прийняття законодавчого рішення і, таким чином, оптимізує інтеграцію результатів оцінки в цей процес; 4) сприятиме співпраці адміністративних органів, які відповідальні за застосування законодавства та надають доступ до відповідних даних, а також застосуванню неупередженого, більш об'єктивного підходу; 5) надасть законності та політичної ваги результатам правового моніторингу.

На нашу думку, правовий моніторинг – це більше, ніж технологічний інструмент. З правової або юридичної точки зору розвиток нашого знання впливу законодавчих дій може дати новий сенс загальним правовим або конституційним принципам. У цьому сенсі

правовий моніторинг також сприяє розвитку традиційних догматичних концепцій та теорії права.

Правовий моніторинг може набувати й політичного виміру: посилювати відповідальність законодавця за результати своїх рішень і, таким чином, сприяти демократичному функціонуванню політичних установ; створювати основи для критичного підходу до законодавства та правової системи в цілому. Фактично виявлення розходження між цілями або намірами законодавця і досягнутими в дійсності результатами дасть імпульс для необхідної адаптації норм права.

Висновки. Належна реалізація потенціалу правового моніторингу можлива лише за умови його інституціоналізації, нормативного закріплення й регламентації, а також вирішення комплексу організаційно-юридичних, фінансових, кадрових та технічних питань. Необхідно сформувати загальні, цільові та тематичні урядові програми щодо моніторингу правового простору і правозастосовної практики. Слід було б надати моніторингу права значення обов'язкової функції всіх державних і муніципальних структур в тих формах, які відповідають їх статусу та компетенції. Разом з тим потрібна ефективно діюча спеціальна система моніторингу права, наприклад «Центр моніторингу права Верховної Ради України» з представництвом вчених, фахівців, експертів, депутатів і наявністю відповідних структур у регіонах. Належить вдосконалити інформаційну базу моніторингу права та законодавчо визнати правовий моніторинг однією із стадій нормотворчого процесу. А також прийняти положення про проведення моніторингу правового простору й правозастосовної практики та використання його результатів у процесі законотворчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Бачило И. Мониторинг правовой системы – путь к укреплению правового государства / И. Бачило // Мониторинг права в Российской Федерации. Вестник Совета Федерации. – М. – 2006. – №4(5). – С. 14-21.
2. Бекишиева С. Р. Роль правового мониторинга в реализации функций правовой системы / С. Р. Бекишиева // История государства и права. – 2011. – №12. – С. 9-11. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : lawinfo.ru/catalog/contents-2011/istorija-gosudarstva-i-prava/12/.
3. Луць, Л. А. Загальна теорія держави та права : навч.-метод. посібник (за кредитно-модульною системою) / Л. А. Луць. – Київ : Атіка, 2007. – 412 с.
4. Розпорядження Голови Верховної Ради України № 770 від 4 серпня 2003 р. «Про затвердження Положення про Інститут законодавства Верховної Ради України та його структури» (Із змінами, внесеними згідно з Розпорядженнями Голови Верховної Ради України) №1232 (1232/03-РГ) від 19.11.2003; №1411 (1411/04-РГ) від 10.12.2004; №1416 (1416/04-РГ) від 10.12.2004; №266 (266/06-РГ) від 30.03.2006).
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. – 3-тє видання. – Київ : Алерта : ЦУЛ, 2011. – 524 с.
6. Тихомиров Ю. Роль правового мониторинга в обеспечении эффективности правовой ситемы / Ю. Тихомиров // Мониторинг права в Российской Федерации. Вестник Совета Федерации. – М. – 2006. – №4(5). – С. 22-28.
7. Mader L. Evaluation of legislation – contribution to the quality of legislation / L. Mader // Evaluation of legislation and efficiency of the legislative procedure. Collection of materials of the international workshop, 16- 17 December 2002, Ryazan. Scientific editor

- G. P. Ivliev, Head of the Legal Department, Staff of the State Duma of the Russian Federation. – М. : The State Duma Publishers. – 2003. – 152 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.consultant.ru/law/review/lawmaking/material/.
8. Monitoring and Evaluation of the Rule of Law and Justice in the EU : Status Quo and the Way Ahead? / Editors in chief : Martin Gramatikov & Ronald Janse. – Hague. – 2012. – р. 28.
9. Rule-of-law tools for post-conflict states. Monitoring legal systems. United Nations. – New York and Geneva. – 2006. – р. 52.
10. United States General Accounting Office, Prospective Evaluation Methods. The Prospective Evaluation Synthesis. 1990. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.gao.gov/special.pubs/10_1_10.PDF.

Онищук И. И. Правовой мониторинг – инструмент эффективного функционирования правовой системы

Выяснено сущность правового мониторинга и его роль в обеспечении эффективности правовой системы. Приведены условия надлежащей реализации потенциала правового мониторинга.

Ключевые слова: *правовой мониторинг, правовая система, мониторинговая оценка, критерии оценки законодательства, система правосудия.*

Onischuk I. I. Legal monitoring – tool of effective functioning of legal system

It was found the essence of the legal monitoring and its role in ensuring the effectiveness of the legal system. Specifications for the proper realization of legal monitoring potential revealed.

Key words: *legal monitoring, legal system, summing-up, evaluation criteria, law justice system.*

